

YARATICI YAZMA ÜRÜNLERİNİN BAZI ÖLÇÜTLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN NİTEL BİR ÇALIŞMA

Fatma Susar Kırmızı

Özet

Yaratıcı Yazma, zihinde canlanan fikir ve imgeleri özgün bir şekilde yazıya dökmedir. Kişi, yaratıcı yazma sayesinde iç dünyasını tanır, hiç farkında olmadığı sıra dışı özelliklerini keşfeder. Bu araştırmanın temel amacı ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden elde edilen yaratıcı yazma ürünlerinin içeriğinin değerlendirilerek öğrencilerin yazılı ürünlerinin niteliğini belirleyen ölçütler açısından ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırmada kullanılan içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. Araştırma sürecinde, elde edilen yazılı ürünler ayrıntılı bir şekilde incelenerek öğrencilerin yaratıcı yazma konusundaki yetkinlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evreni Denizli Merkez ilçede yer alan 4. ve 5. sınıf öğrencileridir. Örneklemin belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Çalışma 6 ilköğretim okulunda 412 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı yazma ürünlerinin değerlendirilmesinde Susar Kırmızı (2009) tarafından geliştirilen “Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)” kullanılmıştır. Yaratıcı yazma ürünlerini hem araştırmacı hem de alanda yetkin başka bir öğretici büyük bir dikkatle okumuş ve YİDÖF’te yer alan ölçütlere uygun olarak puanlandırmıştır. Her iki puanlamadan elde edilen tutarlılık görüş birliğine ilişkin değerler şu şekildedir: Birinci ölçüt için ,84; ikinci ölçüt için ,73; üçüncü ölçüt için ,76; üçüncü ölçüt için ,67; dördüncü ölçüt için 76; beşinci ölçüt için 65; altıncı ölçüt için de ,71. Okuma işlemi esnasında kodlar ortaya konulmuş, kodlar bir araya getirilerek araştırmanın temaları oluşturulmuştur. Yapılan çözümlenmeler sonucunda “insanların mutluluğunu önemseme” ve “geleceğe ilişkin kişisel” beklentiler temaları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yaratıcı yazma ürünleri incelendiğinde genel olarak çok özgün olmayan sıradan düşüncelerin yazıldığı görülmüştür. Aynı zamanda birçok yazının da akıcılıktan uzak olduğu, duygu ve düşüncelerin yeterince ve etkili bir şekilde edilmediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretimi, yaratıcı yazma yaklaşımı, nitel araştırma yöntemi, ilköğretim.

A QUALITATIVE STUDY ON THE EVALUATION OF CREATIVE WRITING PRODUCTS WITH RESPECT TO CERTAIN CRITERIA

Abstract

Creative writing is the original written expression of ideas and images conjured up in the mind. With creative writing, one gets to know their inner world and discovers his own unusual characteristics. The main purpose of this study is to evaluate the content of elementary 4th and 5th grade students' creative writing products and reveal their quality with respect to pre-specified criteria. The study used the qualitative technique of content analysis. The written products obtained during the study were examined in detail to identify students' creative writing competencies. The population of the study included 4th and 5th graders in the center of the province of Denizli. The sample was selected by using the purposeful sampling method of "maximum variability sampling". The study was conducted with 412 students attending 6 different elementary schools. The evaluation of the written products was made by using the "Evaluation Criteria for Creative Writing (ECCW)" developed by Susar Kırmızı (2009). The creative written products were read carefully both by the researcher and by another field expert, and scored in line with the criteria included in the ECCW. The consistency coefficients obtained from both sets of scores were: .84 for the first criteria; .73 for the second one; .76 for the third one; .76 for the fourth one; .65 for the fifth one; and .71 for the sixth one. Codes were formed during the reading process. These codes were then grouped to reach the themes of the study. The analyses resulted in the themes of "valuing human happiness" and "personal expectations for the future". The examination of student products showed that students mostly used unoriginal, commonplace opinions. Further, most written products were not fluent and failed to clearly express thoughts and opinions.

Key words: *Turkish instruction, creative writing approach, qualitative research method, elementary education.*

1. Giriş

Yazma; duyguların, düşüncelerin, isteklerin, tasarıların, yazılı olarak ifade edilmesidir. Yazma bilgiden çok beceri gerektirir. Bu beceriler ise uygulama gerektirir (Öz, 2006; Calkins, 1986; Graves, 1983). Birçok yazara göre yazma karmaşık ve çok boyutlu bir beceridir. Yazma çalışmalarında başarılı olmak, sıkı ve zorlu bir yazma süreci ve yıllar süren uygulamalar gerektirebilir. Bu nedenlerden dolayı birçok öğrenci yazarak düşüncelerini ortaya koymada zorlanmaktadır. (Collins & Parkhurst, 1996; Collins & Cross, 1993; Ganopole, 1988; Applebee, Langer & Mullis, 1986).

Yaratıcı yazma katılımcılarda yansıtıcı düşünce ve eleştirel düşünce becerilerinin gelişimine de yardımcı olmaktadır (McCarthy & McCarthy, 2006; McWilliams & Nahavandi, 2006; Cunliffe, 2002). Goma (2001) göre yaratıcı yazma problem çözmeyi, yaratıcı becerileri ve sorunlara farklı çözümler üretmeyi sağlamaktadır. Yaratıcı yazmada özgünlük, bilineni yeni bir biçimde ifade etme, deneyimler üretebilme ve içeriğin ilginçliği söz konusudur. Öğrencilerin en kötü yapıtları bile eleştirilmez. Yapıcı bir şekilde desteklenir (Oral, 2003).

Yaratıcı yazma, yaratıcılığı ve kişiliği geliştirecek yöntemlerden birisidir. Kişinin bir konudaki duygu ve düşüncelerini, hayal gücünü kullanarak, özgürce kağıda dökmesi demektir. “Yaratıcı yazma dış dünyadan elde edilen izlenimlerin farklı bir sunumla ortaya konmasına dayanır” (Aşılıoğlu, 1993, 146).

İlginç konular öğrencilerin yazmaya yönelik ilgisini arttırmada etkili olabilmektedir. Farklı ve sıra dışı yazma konuları öğrencilerin yazma becerilerini olduğu kadar düşünme becerilerini de geliştirmektedir. (Colantone, Cunnigham-Wetmore & Dreznez, 1998; Manning, Glasner & Smith, 1996; Risemberg & Zimmerman, 1992).

“Yaratıcı yazma etkinliklerinin en önemli amacı öğrencilerin sıkıcı, kendini tekrarlayan, monoton yazılar yazmak yerine özgün, akıcı, ilgi çekici bir şekilde duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarını sağlamaktır. Bunun yanında yaratıcı yazma etkinlikleri yoluyla çocukların iç dünyalarına, bilinçaltlarına inmek mümkündür. Onların her zaman, her yerde ve her kişiyle paylaşamadıkları duygu ve düşüncelerini serbest bir şekilde, hiçbir baskı unsuru olmadan, yargılama ve eleştirme korkusundan uzak bir ortamda ortaya koymaları daha kolay olacaktır. Bu sayede öğretmenler öğrencileriyle daha rahat bir şekilde empati kurabilir ve onlara daha etkili bir rehberlik yapabilirler” (Temizkan, 2010, 629).

Colantone, Cunnigham-Wetmore & Dreznez (1998) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı yazma programı üç ayrı okulda sekiz hafta boyunca uygulanmıştır. Araştırmanın amacı öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerini geliştirmektir. Birinci ve dördüncü sınıflarda yapılan çalışma beyaz ve siyah öğrencilerle gerçekleştiril-

miştir. Ön test, son test deney deseni kullanılan araştırmada çözümleme stratejileri ve yaratıcı yazma kullanılmıştır. Son test sonuçlarına göre öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerinde ve yazmadaki akıcılıklarında bir artış olmuştur.

Alberson ve Billingsley (1998) yedinci sınıf öğrencileri (on üç yaş) ile yaptıkları çalışmada yaratıcı yazma ile öykü yazma sürecinde, bazı öykü yazma tekniklerinin eğitimine yer vermişlerdir. Değerlendirmede çoklu temel ve zaman desenine yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda katılımcıların daha kısa sürede, daha çok öykü ögesi kullanarak uzun ve daha akıcı yazdıkları ve bunu yaparken de daha çok sayıda kelime kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda yazılan öykü sayısında da bir artış olmuştur. Bunların tersine plan yapmaya ve öykü yazmaya daha az zaman ayrıldığı belirlenmiş, öykülerin kalitesinde de bir artış olduğu gözlenmiştir.

Sutherland ve Topping (1999) sekiz yaş öğrencileriyle işbirlikli yazma yönteminin yaratıcı yazma başarısı ve yazmaya yönelik tutuma olan etkisine ilişkin bir araştırma yapmıştır. Ön test son test deney deseni kullanılan araştırma, iki deney bir de kontrol grubuyla gerçekleştirilmiştir. Deney gruplarında işbirlikli yazma yöntemi ve yaratıcı yazma uygulanırken, kontrol grubunda bireysel yazma çalışmaları uygulanmıştır. Deney gruplarından birisinde farklı yetenekte çiftlerle çalışılırken, diğerinde ise aynı yetenekte çiftlerle çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön test son test sonuçlarının karşılaştırılmasında farklı yetenekte çiftlerle çalışılan grupta anlamlı bir fark elde edilirken kontrol grubunda böyle bir farklılık elde edilememiştir. Aynı yetenekte çiftlerle yapılan değerlendirme sonuçlarına göre ise anlamlı bir fark elde edilememiştir.

Abu-Rabia (2003) İsrail’de yaptığı çalışmasıyla İngilizcenin ikinci dil olarak öğretilmesinde Yaratıcı Yazma ve “Hafızanın İşletilmesi (Working Memory) WM Testini” kullanmıştır. Araştırma 10. ve 11. sınıflarda kırk yedi (22 kız, 25 erkek) öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. İngilizceye yönelik olarak Yaratıcı Yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde de heceleme, sözcük dağarcığı, cümlelerin oluşumu, cümlelerin mantıklı olması, yazma stili gibi durumlar temele alınmıştır. İkinci dil olarak İngilizcenin öğretilmesinde Yaratıcı Yazma başarısı ile WM testi arasında anlamlı bir ilişki ($r=0,54$) olduğu belirlenmiştir.

Ataman (2006) Bilkent Üniversitesi Hazırlık okulu 4. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazmayı bir arada kullanmıştır. Bavul sözcüğünden yola çıkılarak gerçekleştirilen çalışmada, yazınsal değeri olan ürünler elde edebilme ve öğrencilerde yazmaya yönelik istek uyandırma hedeflenmiştir. Yazma çalışmalarından önce Yaratıcı Drama uygulamaları yapılmış, daha sonra öğrenciler, yazınsal değeri olan ürünler ortaya koymuşlardır. Türkçe dersinin yazma kazanımlarına ulaşmada, Yaratıcı Drama yönetiminin etkili olduğu, yazınsal değeri olan ürünler ortaya çıkmasında yarar sağladığı, öğrencilerin yazma çalışmalarına istekli katıldığı sonucuna varılmıştır.

Susar Kırmızı (2009a) yaptığı çalışmayla yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma sürecinden elde edilen yazılı ürünlerin, yaratıcı yazmanın gelişimi açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır. 5. sınıflarda yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli kullanılmıştır. Yazılı anlatım ürünlerinin değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)” kullanılmıştır. Türkçe Öğretimi Programı grubunun, Yaratıcı Yazma başarısına yönelik olarak ön ve son testleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yaratıcı Yazma başarısına ilişkin olarak, Yaratıcı Drama Yöntemine dayalı Yaratıcı Yazma grubunun ön test ve son test ölçümleri arasındaki fark anlamlıdır.

Susar Kırmızı (2009b) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, Türkçe dersinde Yaratıcı Drama Yöntemine dayalı Yaratıcı Yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisini ortaya koymaktır. Araştırmada, ön test, son test kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri “Yazmaya Yönelik Tutum Ölçeği (YAYTÖ)” ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t-testi kullanılmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: 1. Yazmaya yönelik tutuma ilişkin olarak son testlerde deney ve kontrol grupları arasında, deney grubu lehine önemli bir fark bulunmaktadır. 2. Yazmaya yönelik tutuma ilişkin olarak deney grubunun ön ve son testleri arasında önemli bir farklılık elde edilmiştir. 3. Yazmaya yönelik tutuma ilişkin olarak kontrol grubunun ön ve son testleri arasında da önemli bir farklılık elde edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı; İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden elde edilen yaratıcı yazma ürünlerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın alt problemi ise şu şekilde oluşturulmuştur: “İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin belirlenen tema ve kodlar kapsamında yaratıcı yazma ürünlerinin niteliği nasıldır?”

2. Yöntem

Bu araştırmanın alt problemini yanıtlamak amacıyla hem nitel araştırma hem de nicel araştırma yaklaşımlarından yararlanılmıştır (Ekiz, 2009; Tanrıoğen, 2011).

2. 1. Araştırma Deseni

Öğrencilerin ortaya koyduğu yaratıcı yazma ürünleri nitel araştırma sürecine uygun bir şekilde içerik analizi tekniği ile çözümlenmiş, daha sonra araştırmacı tarafından geliştirilen formun ölçütleri doğrultusunda puanlandırılarak nicel yaklaşımla da değerlendirilmiştir (Miles & Huberman, 1994; Mayring, 2000, “çev: Gümüş & Durgun”; Yıldırım & Şimşek, 2008).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini belirlemede amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan “Maksimum Çeşitlilik Örneklemesinden” yola çıkılmıştır. “Bu örneklem belirleme tekniğindeki amaç, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır” (Yıldırım & Şimşek, 2008: 108). Denizli Milli Eğitim Müdürlüğünden Denizli Merkez ilçedeki tüm okulların listesi alınmıştır. Bu okullar buldukları semte, okulla gelen öğrencilerin gelir düzeyine, velilerin yaptıkları işe, öğrencilerin devam durumuna vb.’ne göre alt, orta ve üst olmak üzere üç sosyo-ekonomik boyutta toplanmıştır. Bunların içerisinde ikişer tanesi seçkisiz olarak belirlenmiş ve toplam altı okul örneklemini oluşturmuştur. Söz konusu okulların 4. ve 5. sınıflarında eğitim gören öğrencilerden elde edilen 412 yazılı ürün, nitel veri seti olarak değerlendirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde verilerin elde edilmesi için “Yaratıcı yazmaya yönelik açık uçlu soru/kompozisyon konusu” ve “Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)” olmak üzere iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır.

2.3.1. Yaratıcı yazmaya yönelik açık uçlu soru/kompozisyon konusu

Öğrencilerden, ürün elde edilmesi için yaratıcı yazma konusu belirlenmiştir. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaş özelliklerine uygun bir konu belirlemek için de dört farklı yaratıcı yazma konusu tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından tespit edilen yaratıcı yazma konuları alanında uzman iki öğretim elemanının, iki Türkçe öğretmenin ve beş sınıf öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda “Varsayalım ki bir zaman tünelindesiniz. Geçmişe ya da geleceğe yolculuk yapabilirsiniz. Hangi döneme gitmek istediniz? Gittiğiniz dönemde nasıl bir dünya ile karşılaşmak istersiniz?” konusuna karar verilmiştir.

2.3.2. Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)

Yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesindeki güçlükler de göz önünde tutularak yazılı ürünlerin değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)” kullanılmıştır.

Ölçütler ve ölçütlere ilişkin puanlar araştırmacı tarafından belirlenmiş, daha sonra bu ölçütler farklı bölümlerden alanında uzman altı ayrı öğretim elemanına ve dört sınıf öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda altı ayrı

ölçüt ve bunların puanlarından (toplam yüz puan) oluşan “Yaratıcı Yazma İçin Değerlendirme Ölçütleri Formu (YİDÖF)” ortaya çıkmıştır.

YİDÖF’ün yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirmede etkili olup olmadığını ve aksayan yönlerini belirlemek için bir ön uygulama çalışması da yapılmıştır. Ön uygulama çalışması Tabakalı Örneklem Yöntemi ile belirlenen 6 okulun 4. ve 5. sınıflarında, Denizli’de gerçekleştirilmiştir. Ön demene çalışması 288 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir (kız=162, erkek=126).

Ön uygulamadan elde edilen yazılı ürünlere, YİDÖF’te belirlenen altı ölçüt doğrultusunda satır satır okunarak puanlar verilmiştir. Araştırmacı tarafından verilen puanların tutarlığının anlaşılması için bir başka öğretim üyesinden yardım alınmış. Ön uygulamada, araştırmacının ve diğer öğretim üyesinin verdiği puanların görüş birliği yüzdesine bakılmıştır. Verilen puanların tutarlık değeri birinci ölçüt için ,75; ikinci ölçüt için ,81; üçüncü ölçüt için ,67; dördüncü ölçüt için ,74; beşinci ölçüt için ,72; altıncı ölçüt için ise ,83 olarak tespit edilmiştir. Belirlenen değerlendirme ölçütleri şunlardır:

1. ÖLÇÜT: Yazının içeriğinin, alışılmışın dışında belli başlı bir yenilik ya da yenilikler içermesi (20 puan).
2. ÖLÇÜT: Yazıda bilinen bir ögenin yeni bir biçimde ifade edilmesi (20 puan).
3. ÖLÇÜT: Yazıda özgün benzetme/benzetmelerin yer alması (15 puan).
4. ÖLÇÜT: Yazıda yer alan yeni fikirlerin anlaşır bir şekilde açıklanması (10).
5. ÖLÇÜT: Yazıdaki duygu ve fikirlerin etkili ve akıcı bir şekilde ortaya konulması (20 puan).
6. ÖLÇÜT: Yazıya uygun bir başlık verilmesi (15 puan).

Yapılan araştırma sonrasında ise 412 öğrenciden elde edilen yazılı ürünler büyük bir titizlikle hem araştırmacı hem de alanda yetkin başka bir öğretici tarafından okunmuş, YİDÖF’ün ölçütlerine uygun bir şekilde puanlandırılmıştır. Ortaya çıkan puanlara ilişkin görüş birliği yüzdesi hesaplanmış, her bir ölçüt için elde edilen değer şu şekilde sıralanabilir: Birinci ölçüt için ,84; ikinci ölçüt için ,73; üçüncü ölçüt için ,76; dördüncü ölçüt için 76; beşinci ölçüt için 65; altıncı ölçüt için de ,71.

2.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Örnekleme kapsamında belirlenen altı ilköğretim okulunda yaratıcı yazmaya yönelik kompozisyon yazdırılmıştır. Deneklerden elde edilen yazılı ürünler içerik analizi tekniği gereğince satır satır okunmuş, verilerin içerisinde saklı olabilecek anlamlı gerçekler aranmaya çalışılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve

bunları anlaşılabilir bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım & Şimşek, 2008: 108). Verilerin okunması sürecinde araştırma açısından anlamlı sayılabilecek bölümler isimlendirilerek kodlar ortaya konulmuştur. Belirlenen kodlar bir liste haline getirilerek karşılaştırma, inceleme ve çıkarsamalar yapılmış, birbiri ile ilişkili olduğu düşünülenler bir araya toplanmıştır. Bunlar yeniden isimlendirilerek araştırmanın temaları (kategoriler) oluşturulmuştur. Belirlenen temalar altındaki kodlar birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek ve öğrencilerin yaratıcı yazma ürünlerinin niteliğini ortaya koymak açısından hem alıntılara hem de katılımcıları tanıtan kısaltmalar yer verilmiştir. Alıntılarda kullanılan kısaltmalar şunlardır: Kız (K), Erkek (E), 4. sınıf öğrencisi (4), 5. sınıf öğrencisi (5), sıra numarası (1,2,3...), alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okul (Alt), orta sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okul (Orta), üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okul (Üst), şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin: (K, 4, 26, Alt); K: Kız, 4: 4. Sınıf, 26: 26. Sıra, Alt: Alt sosyo ekonomik düzeyde yer alan okul.

3. Bulgular ve Tartışma

Öğrencilerden elde edilen yazılı ürünler incelenerek elde edilen kodlar bir araya getirilmiş ve “İnsanların mutluluğunu önemseme” temasına ulaşılmıştır. Bu tema kapsamında yer alan kodlar “temiz çevre, yardım etme ve barış içinde yaşama” şeklinde sıralanabilir. Kodların ilişkilendirilmesi sonucunda elde edilen ikinci tema ise “geleceğe ilişkin kişisel beklentiler” temasıdır. Bu temanın açıklanmasını sağlayan ilişkili kodlar “zengin olmak ve başarılı olmak” şeklinde belirlenmiştir. Her iki tema ve onların kodlarına ilişkin yapılan açıklamalar aşağıda yer almaktadır. “İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin belirlenen tema ve kodlar kapsamında yaratıcı yazma ürünlerinin niteliği nasıldır?” sorusu araştırmanın ilk alt problemini oluşturmaktadır. “temiz çevre, yardım etme ve barış içinde yaşama” kodlarının ilişkilendirilmesiyle elde edilen “insanların mutluluğunu önemseme” temasına 57 yazılı üründe rastlanmıştır. Bu temanın ilişkili olduğu “Temiz çevre ” kodu açısından yapılan incelemede yaratıcı yazma çalışmalarında yer alan ilginç yazılardan bazıları şöyledir: “(...) Ben çok gelişmiş bir dünya isterim. Her dediğim olan her yer yemyeşil manzara güzel doğası güzel. Her yer mis gibi kokulu, doğa harikası bir numaralı güzel. (...) [E, 4, 401, Üst]” “(...) Ağaçlar, çiçekler, yemyeşil olmasını isterim. Yerlere çöp atılmayan bir dünyaya gitmek istiyorum. (...) [K, 4, 216, Orta]” “(...) yeni bir dünyaya gitmek isterdim. Temiz bir çevre, nükleer silahların kullanılmadığı, temiz hava solunacak bir dünya.” [E, 4, 326, Üst]”

Yazılar incelendiğinde öğrenciler temiz bir çevre, nükleer silahların olmadığı bir dünya beklentisi içindedir. Yaratıcı yazma çalışması ile öğrencilerin yaşadıkları

çevreye ilişkin nasıl bir beklenti içinde oldukları böylece tespit edilebilmiştir. Öğrenciler bu çalışma sayesinde nasıl bir dünya istediklerini ortaya koyabilmişlerdir. Diğer taraftan alıntılar dikkatle incelendiğinde öğrencilerin çok doğal ve bilinen beklentilere yer verdiği söylenebilir. Yaratıcı yazma çalışmalarında öğrencilerden olabildiğinde sıra dışı ve hayal gücünün sınırlarını aşan düşünceler üretmesi beklenir. Ancak alıntılarda bilinen ya da herkes tarafından söylenebilecek düşünceler yer almaktadır. Bunun nedeni ise öğrencilerin yaratıcı yazma çalışmalarına alışkın olmamaları ile açıklanabilir. Halen sınıflarda uygulanan geleneksel yazama çalışmaları yaratıcı ve özgün fikirlerin ortaya koyulmasında bir engel olabilmektedir.

“İnsanların mutluluğunu önemseme” temasının ilişkili kodlarından olan “Yardım etme” açısından yazılar incelendiğinde şu ilginç alıntılar elde edilmiştir: “(...) *Savaştaki çocukları düşündükçe canım bin parçaya bölünüyor. Tabii karşı geldik savaşta zarar gören çocuklara ama arkasında güçlü insanlar var. Ne gelir ki elimizden tek şey geliyor oda yardım tabii ki. Bazı insanlar var ki bazı hayvanlardan kötü. (...)*[E, 4, 126, Alt]” “(...) *“Gelecekte bir melek icat ederim ve o melek herkese iyilik verir. [K, 4 265, Orta]”* “(...) *Ben geçmişteki insanlığın yanına gidip onlara çok yardımlar yapmak istiyorum. [E, 4, 106, Alt]”*

Yazılar incelendiğinde öğrencilerin “yardım” düşüncelerinin sadece içinde bulunulan çevreyle sınırlı olamadığı görülmektedir. Öğrencilerin ulusal yardım kadar evrensel yardım konusunda da oldukça duyarlı oldukları belirlenmiştir. Öğrenciler yardım etme konusundan daha kapsamlı düşünebilmektedir. Diğer taraftan alıntılardaki anlam bozuklukları oldukça dikkat çekicidir. Özellikle değerlendirme ölçütleri arasında yer alan “yazıdaki duygu ve fikirlerin etkili ve akıcı bir şekilde ortaya konulması” ölçütüne uygun düşmemektedir. Elde edilen veriler ışığında genel olarak duygu ve fikirlerin akıcı bir dille ortaya konulmasında bir zorluklar yaşandığı söylenebilir.

“İnsanların mutluluğunu önemseme” temasının ilişkili olduğu diğer kodlardan olan “Barış içinde yaşama” açısından yapılan incelemede elde edilen alıntılardan bazıları şunlardır. “(...) *kavga dolu ortamları sevmem, her yerde mutluluk ve sevinç olsun, bana yeter. Kavga gürültüyü kim sever ama demi? [K, 4, 55, Alt]”* “(...) *Atatürkü tanımak arkadaş olmak ve Çanakkale savaşlarında onları birbirleriyle arkadaş edip onları barıştırıp savaş olmasını önlemek isterdim. (...)*[E, 5, 127, Alt]” “(...) *Babamla annemin boşanırken ki zamanın gitmek isterim ve onları barıştırmak isterim. (...)*[E, 4, 337, Üst]”

Yazılar incelendiğinde öğrencilerin “barış içinde yaşama”ya özel bir ilgi gösterdikleri görülmektedir. Barış içinde yaşama isteği yalnızca evrensel bakış açısı ile sınırlı kalmamakta, günlük yaşamdaki huzurlu olma beklentisine de yansımaktadır. Öğrenciler savaştan ve kavgadan uzak bir dünyanın hayalini

kurmaktadır. Yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin içlerinde sakladıkları özel düşünceleri belirlemede etkili olduğu söylenebilir. Alıntılar göstermektedir ki yazılarda herkes tarafından bilinen belirgin öğeler yer almaktadır: Çanakkale savaşı, Atatürk vb. Ancak bu öğeler öğrenciler tarafından yeni bir boyut kazandırılarak ifade edilmiştir: Atatürk'le arkadaş olmak gibi... Genel olarak öğrencilerin bilinen durumları yeni bir bakış açısıyla ortaya koymada başarılı oldukları söylenebilir.

“Zengin olmak ve başarılı olmak” kodlarının ilişkilendirilmesiyle elde edilen “Geleceğe ilişkin kişisel beklentiler” temasına bir çok yazılı üründe rastlanmıştır. Bu temanın ilişkili olduğu alt temalardan olan “Zengin olmak” kodu açısından yapılan incelemede karşılaşılan ilginç yazılardan bazıları şöyledir: “(...) 2100 yılına gitmek isterdim ilk önce orayı görücem uçan arabaları alıcam mal alıcam. Ve tekrar geri dönüp zengin olucam. (...) [K, 4, 156, Alt]” “(...) 2036 yılı hem ordaki yenilikleri görücem hem de oradaki bazı yenilikleri alıp satıcam gelecekte getirdiğim için çok değerli ve çok pahalıya satıcam ve milyoner olucam. (...) [K, 4, 232, Orta]” “(...) ben zengin olmak ve bir elbise dükkanım olsun isterdim. Önemli kişilerle bir olmak isterdim. [K, 5, 246, Orta]”

Elde edilen verilere ilişkin alıntılar incelendiğinde öğrencilerin zengin olmaya yönelik özel bir ilgi gösterdikleri tespit edilmektedir. Öğrenci zengin olmak için de bilinen teknolojileri çağa uydurmaya çalışmakta ya da para kazanmak için kolayca kaçma yoluna gitmektedir. Çocuklarda zengin olma konusunda, kolay yoldan elde etme beklentileri bulunmaktadır. Yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin çok özel beklentilerini ortaya çıkarmakta da etkili olabilmektedir. Diğer taraftan geleceğe gidip satılabilecek ürünlerle geri dönmenin de yeni bir fikir olduğu söylenebilir. Bazı öğrenciler zengin olma kodu kapsamında yeni fikirler ortaya koymada başarılı olmuştur. Bu yazıların alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda yazılmış olması da dikkate değer bir durum olarak değerlendirilebilir.

“Geleceğe ilişkin kişisel beklentiler” temasının ilişkili olduğu kodlardan olan “Başarılı olma” açısından yapılan incelemede karşılaşılan ilginç yazılardan bazıları şöyledir: “(...) Sınıfın birincisi ve Türkiye birincisi olmak isterdim. (...) [K, 4, 330, Üst]” “(...) Her şeylerden üstün olmaya çalışırım ve bunları da zorlanmadan yapacağıma da emin oluyorum çünkü kendimden çok gurur duyuyorum ve düşünüyorum. (...) [E, 4, 290, Üst]” “(...) çok çok ilerilere gidip o çağın teknolojisini öğrenirdim. Sonra bu döneme gelip onları satardım sayemde çağ ileri giderdi ve ben başarılı olurum. Herkes benle gurur duyardı. [E, 4, 51, Alt]”

Alıntılar incelendiğinde öğrencilerin başarı olgusuna bakışının oldukça dikkat çekici olduğu söylenebilir. Öğrenci kendinden beklenenin en iyisini yapmak kaygısında değil, var olan bir durumda en iyi dereceye sahip olmak düşüncesindedir. Bu durumun toplumsal beklentilerin çocuklar üzerinde oluşturduğu baskıyı

gösterdiği düşünülebilir. Bu noktada zengin olma temasının aksine daha sıradan düşünceler yer almaktadır. Öğrenciler başarılı olma teması kapsamında alışılmadık dışında yenilikçi fikirler ortaya koymakta beklenen başarıyı gösterememiştir.

Sonuç

Araştırmacı, öğrencilere, yazılı ürünlerini ortaya koymadan önce –yazılarından dolayı- asla eleştirilmeyeceklerini belirtmiştir. Böylece öğrencinin yanlış yapma, beğenilmeme gibi korkulardan uzaklaşması ve kendini rahatça ifade edebilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrenciler, sınırsız düşünmeye, basmakalıp fikirlerin dışına çıkmaya ve kendi iç dünyalarını özgürce dışa vurmaya yönlendirilmiştir. Yaratıcı yazma başarısının sağlanması için yaratıcılık ve hayal gücünün desteklenmesi, düşüncelerin özgürce dışa vurulması gerekmektedir. Öğrencilerin, verilen konuyu çok yönlü düşünmeleri, özgün fikirlerini hiçbir baskı altında kalmadan ortaya çıkarabilmeleri sağlanmalıdır. Ancak ülkemizdeki yazma çalışmaları bu çizgiden oldukça uzak bir yapıdadır. 2005 yılından beri uygulanan programa rağmen sınıflarda hala geleneksel yazma çalışmalarına devam edilmektedir. Zira elde edilen yazılı ürünlerin birçoğunun yeni ve ilginç olmaktan uzak olduğu tespit edilmiştir.

Yardım etme, barış içinde yaşama ve temiz çevre kodlarının ilişkilendirilmesi ile elde edilen insanların mutluluğunu önemseme temasına göre öğrencilerin yazılı ürünleri incelendiğinde gelecekte beklentilerinin daha rahat, mutlu ve barış dolu bir hayat olduğu görülmektedir. Yaratıcı yazma çalışması öğrencilerin her zaman söylemediği düşünceleri ortaya koymada etkili olmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuç, Maltepe (2006) tarafından gerçekleştirilen, "Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerindeki Yazma Süreçlerinin ve Ürünlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Bu araştırmaya göre de yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin farklı ve özgün fikirler ortaya koymasında etkili olmaktadır. Elde edilen verilerden yapılan alıntılar öğrencilerin oldukça olağan beklentiler içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum öğrencilerin yaratıcı yazma çalışmalarına hazır olmadığının bir göstergesi olabilir. Çalışmadan elde edilen sonuç, Maltepe (2006) tarafından gerçekleştirilen, "Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerindeki Yazma Süreçlerinin ve Ürünlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

"Zengin olma isteği, başarılı olma isteği" kodlarının ilişkilendirilmesiyle elde edilen "Geleceğe ilişkin kişisel beklentiler" temasına göre zengin olma konusunda öğrenciler farklı ve yeni düşünceler ortaya koymada oldukça başarılı olmuştur. Ancak bu öğrencilerin alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda eğitim

gördüğü dikkate değer bir durumdur. Gurur duyulacak başarılar elde etme konusunda ise öğrenciler oldukça sıradan ve toplumun beklentisine uygun düşünceler ortaya koymuştur.

Genel olarak yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin farklı yönlerini, kendi hayal dünyalarında yer alan özel düşüncelerini ortaya koymada etkili olduğu söylenebilir. Ancak öğrenciler bunları özgürce dışa vurma konusunda yeterince hazır değildir. Bunun nedeni ise yazma çalışmalarının hala geleneksel bir anlayış içerisinde gerçekleştirilmesi olabilir. Öğrenciler ne yazık ki basmakalıp düşünceleri aşmakta zorluk yaşamaktadır. Bu durum daha önce yapılan çalışmaları da destekler niteliktedir. Beydemir (2010) yılında yaptığı çalışmasında “Bir TV programı için çizgi film hazırlamanız istendi. Çizgi filmin konusu, Çizgi film için oluşturduğunuz kahramanın adı ve özellikleri ne olurdu anlatınız” konusunu belirleyerek ilköğretim 5. sınıflarda yaratıcı yazma sürecine yönelik deneysel bir çalışma yapmıştır. Sürecin sonunda “duygusal öğeler teması, canlı varlıklar teması, çevre ve zıtlıklar teması” kapsamında ayrıntılı kodlara ulaşmıştır. Susar Kırmızı (2008) yaptığı deneysel çalışma incelendiğinde elde edilen kodlar “tabulardan uzaklaşma” temasının belirlenmesini sağlamıştır. Bu tema kapsamında “dinsel tabulardan sıyrılma” ve “toplumsal tabulardan sıyrılma” kodlarına ulaşılmış ve bu kodlar ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında ayrıca “sınırsızlık” teması belirlenmiş, bu temanın açıklanmasını sağlayan “sıra dışı olma” ile “özgürlüğün dışa vurumu” kodlarına da ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmaya bağlı olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

Türkçe Öğretimi Programı, öğrencilerin yaratıcılığını ve hayal gücünü desteklemesi açısından yeniden gözden geçirilmelidir. Derslerde öğrencilerin yaratıcı düşünme yetilerini geliştirip ortaya çıkarabilecek etkinliklere daha fazla yer verilmelidir. Bu yapılırken de yaratıcı yazma teknik ve etkinliklerinden daha fazla yararlanılmalıdır. Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin farklı düşüncelerini destekleyen ve onlara düşüncelerini ifade edebilecekleri ortamlar sunulmalıdır. Her öğrenci düşüncelerini ortaya koymak konusunda teşvik edilmeli, farklı söylem ya da yazılarından dolayı yargılanmamalıdır. Bu konuda öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Bu nedenle yaratıcı yazma öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenler konusunda öğretmenlere eğitim verilmelidir. Öğrencilerin yazılı ürünlerindeki eksiklikler öğretmenler tarafından başarısızlık olarak algılanmamalı, geliştirilmesi gereken özellikler olarak değerlendirilmelidir. En küçük gelişmeler bile dile getirilmeli ve öğrenci yazmaya özendirilmelidir. Bu araştırmanın alt problemlerinde ya da sonuçlarında yer alamamakla birlikte, -alıntılarda da görülebileceği gibi- öğrenciler çok fazla yazım yanlışı yapmaktadır. Öğretmenler, yalnızca Türkçe dersinde değil bütün derslerde ve yazma çalışmalarında Türkçenin güzel ve etkin kullanılması, yazım kurallarına uyulması noktasında ellerinden gelen özveriye ortaya koymalıdır.

Türkçeyi etkin ve kurallarına uygun bir şekilde kullanmanın her Türk yurttaşının görevi olduğu bilinci geliştirilmelidir.

Kaynakça

- Abu-Rabia, S. (2003). The influence of working memory on reading and creative writing processes in a second language. *Educational Psychology*, 23, 2, 211-222.
- Alberson, L.R. & Billingsley, F.F. (1998). Using strategy instruction and self-regulation to improve gifted students' creative writing. *Journal of Secondary Gifted Education*, 12, 2.
- Applebee, A. N., Langer, J. A., & Mullis, I. V. S. (1986). The writing report card: Writing achievement in American schools. *Princeton, NJ: Educational Testing Service.*
- Ataman, M. (2006). Yaratıcı drama sürecinde yaratıcı yazma. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 74-83.
- Aşılıoğlu, B. (1993), *Okullarda Türkçe öğretimi*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Beydemir (2010). *İlköğretim 5. sınıf türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara, yaratıcı yazma ve yazma erişisine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Calkins, L. (1986). The art of teaching writing. *Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.*
- Colantone, L., Cunnigham-Wetmore, M.&Dreznes, J. (1998). *Improwing creative writing*. Research project reports, Saint Xavier University, Chicago.
- Collins, N. D., & Cross, T. L. (1993). Teaching the writing process to gifted and talented students. *Gifted Child Today*, 16, 3, 22-23.
- Collins, N. D., & Parkhurst, L. (1996). Teaching strategies for gifted children in the regular classroom. *Roeper Review*, 18, 277-279.
- Cremin, Gooouch, Blakemore ve diğ. (2006). Connecting drama and writing: seizing the moment to write. *Research in Drama Education*, 131, 8, 127.
- Cunliffe, A. (2002). Reflective dialogical practice in management learning. *Management Learning*, 33, 1, 35-61.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ganopole, S. J. (1988). Reading and writing for the gifted: A whole language perspective. *Roeper Review*, 11, 88-91.
- Goma, O. (2001). Creative writing in economics. *College Teaching*, 49, 2, 149-152.
- Graves, D. (1983). Writing: Teachers and children at work. *Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.*

- Maltepe, S. (2006). *Yaratıcı yazma yaklaşımı açısından türkçe derslerindeki yazma süreçlerinin ve ürünlerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mayring, P. (2000). *Nitel araştırmaya giriş*. Çev.Gümüş, A., Durgun, M.S. Adana: Baki Kitabevi.
- McCarthy, P., & McCarthy, M. (2006). When case studies are not enough: Integrating experiential learning into the business curricula. *Journal of Education for Business*, 81, 201-204.
- McWilliams, V. & Nahavandi, A. (2006). Using live cases to teach ethics. *Journal of Business Ethics*. 67, 421-433
- Miles, M.B.&Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (Second edition). California: Sage Publication.
- Oral, G. (2003). *Yine yazı yazıyoruz*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Susar Kırmızı, F. (2009a). The Assessment of writing materials acquired from creative writing approach based on creative drama method in turkish courses, *I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi. Bildiri Özetleri Kitabı*, Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Susar Kırmızı, F. (2009b), Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 2,5, 159-177.
- Susar Kırmızı, F. (2008), Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin yaratıcı yazma başarısına etkisi ve yazılı anlatım ürünlerinin değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41, özel sayı, 251-275.
- Sutherland, J.A. & Topping, K.J. (1999). Collaborative creative writing in eight-years old: comparing cross-ability fixed role and same-ability reciprocal role pairing. *Journal of Research in Reading*, 22, 2, 154-179.
- Cemaloğlu, N. (2011). Veri toplama teknikleri: nitel-nicel. İçinde Tanrıoğen A. (Edt.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (pp.133-164). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *TUBAR*, 27, 621-643.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.